

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ  
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

*Кафедра іноземної філології і перекладу*

**«ЗАТВЕРДЖУЮ»**

Декан гуманітарно-педагогічного  
факультету



**Інна САВИЦЬКА**

2024 р.

**«СХВАЛЕНО»**

на засіданні кафедри іноземної  
філології і перекладу

Протокол № 9 від «24» травня 2024 р.

**Світлана АМЕЛІНА**

**«РОЗГЛЯНУТО»**

Гарант ОП «Англійська мова  
та друга іноземна»

**Валентина СТРИЛЕЦЬ**

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

**«ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА»**

Спеціальність:	035 – Філологія
Освітні програма:	«Англійська мова та друга іноземна»; «Німецька мова та друга іноземна»
Факультет:	Гуманітарно-педагогічний
Розробник:	Харченко Світлана Василівна, доктор філологічних наук, професор кафедри журналістики та мовної комунікації Тепла Оксана Миколаївна, доцент кафедри іноземної філології і перекладу, кандидат педагогічних наук, доцент

Київ – 2024

**1. Опис навчальної дисципліни  
«Вступ до мовознавства»**

<b>Освітній ступінь, галузь знань, спеціальність, спеціалізація, освітня програма</b>		
Освітній ступінь	Бакалавр	
Галузь знань	03 Гуманітарні науки	
Спеціальність	035 Філологія	
Спеціалізація	035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська) 035.043 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька)	
Освітня програма	Англійська мова та друга іноземна Німецька мова та друга іноземна	
<b>Характеристика навчальної дисципліни</b>		
Вид	<i>обов'язкова</i>	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	2	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	<i>екзамен</i>	
<b>Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання</b>		
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	1	2
Семестр	2	3-4
Лекційні заняття	<i>16 год.</i>	<i>6 год.</i>
Практичні, семінарські заняття	<i>30 год.</i>	<i>4 год.</i>
Лабораторні заняття	-	-
Самостійна робота	<i>74 год.</i>	<i>110 год.</i>
Індивідуальні завдання	-	-
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	<i>3 год.</i>	

## 2. Мета, завдання та компетентності навчальної дисципліни

**Мета** – ознайомити студентів із найбільш важливими поняттями мовознавства, природою мовного знака; дати уявлення про природу та сутність мови, основні знання щодо структури, ієрархічності будови мови, а також основних методів її вивчення.

### **Завдання:**

- ознайомити студентів із теоретичними положеннями класичного та сучасного мовознавства;
- вміти визначати предмет і об'єкт вивчення мовознавства, проблематику досліджень;
- ознайомити студентів із різними поглядами на мову, з різними теоріями походження та сутності;
- характеризувати структурні рівні мови;
- визначати й аналізувати зв'язок мовознавства з іншими науками;
- визначати характер відмінностей між одиницями мовних рівнів;
- ознайомити студентів з історією письма;
- дати студентам основи фонетики, лексикології та граматики української мови порівняно з англійською, німецькою та іншими мовами.

Під час вивчення навчальної дисципліни студенти повинні **знати:**

- 1) основні проблеми і напрями сучасного мовознавства;
- 2) сутність системно-структурного підходу до мови;
- 3) особливості семіотичного аспекту мовознавства;
- 4) основні проблеми менталінгвістики, особливості співвідношення мови і мислення;
- 5) сутність дихотомії «мова» і «мислення»;
- 6) критерії розрізнення фонетики і фонології, специфіку їхньої проблематики;
- 7) аспекти вивчення лексики, семасіології, етимології;
- 8) основні поняття та категорії граматики, особливості їхнього вияву у мовах різної будови;
- 9) основні риси історичного мовознавства;
- 10) історичні та сучасні типи письма;

повинні **уміти:**

- 1) розрізняти одиниці різних мовних рівнів у різних контекстних умовах;
- 2) знати визначення лінгвістичних термінів, передбачених програмою;
- 3) класифікувати мовні одиниці, застосовуючи різні методи лінгвістики;
- 4) розпізнавати різні типи мовних знаків;
- 5) аналізувати звуки мов світу в аспектах акустичному, артикуляційному та функціональному;
- 6) характеризувати лексичні одиниці різних мов з боку семасіології та ономасіології;
- 7) визначати особливості граматичної будови різних мов світу;
- 8) виявляти ізоморфізм мовних рівнів;
- 9) застосовувати методи лінгвістичних досліджень для аналізу одиниць різних рівнів мови та мовлення.

### **Набуття компетентностей:**

**інтегральна компетентність (ІК):** здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики) під час професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

### **Загальні компетентності:**

**ЗК 5.** Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

**ЗК 6.** Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

**ЗК 7.** Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

### **Фахові (спеціальні) компетентності:**

**ФК 1.** Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

**ФК 2.** Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

**ФК 8.** Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

#### **Програмні результати навчання (ПРН):**

**ПРН 2.** Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

**ПРН 3.** Організувати процес свого навчання й самоосвіти.

**ПРН 7.** Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

**ПРН 8.** Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови і літератури, що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

**ПРН 12.** Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

### **3. Програма та структура навчальної дисципліни**

#### **Змістовий модуль 1. Мовознавство – наука про мову. Фонетика. Лексикологія**

##### **Тема лекційного заняття 1. Мовознавство як об'єкт дослідження лінгвістики. «Вступ до мовознавства» як навчальна дисципліна**

1. Мова як об'єкт дослідження лінгвістики.
2. Зміст, структура курсу, мета і завдання вивчення навчальної дисципліни.
3. Природа і сутність мови. Образи мови в науці.
4. Мова як знакова система.
5. Мова і мислення, мова і мовлення.

##### **Тема лекційного заняття 2. Фонетика. Класифікація звуків**

1. Звуки мови й аспекти їхнього вивчення.
2. Фонетика як лінгвістична дисципліна.
3. Мовленнєвий апарат. Артикуляція.
4. Артикуляційно-акустичний аспект вивчення мовних звуків.

##### **Тема лекційного заняття 3. Фонетичні процеси. Фонологія**

1. Зміни звуків у мовному потоці.
2. Поняття фонем, її характеристики.
3. Фонетична транскрипція слів.

##### **Тема лекційного заняття 4. Лексикологія. Основна одиниця вивчення, її характеристики.**

1. Лексикологія як розділ мовознавства.
2. Поняття лексеми, лексичне значення слова.
3. Аспекти лексичного значення.
4. Основні типи лексичних значень.

##### **Тема лекційного заняття 5. Лексикологія. Лексико-семантична система мови**

1. Класифікація лексики української мови.
2. Лексико-семантичні категорії.
3. Лексико-семантична система мови. Поняття лексико-семантичної системи.
4. Словниковий склад мови.

5. Фразеологія мови.

**Змістовий модуль 2. Граматика. Характеристики мовних одиниць**

**Тема лекційного заняття 6. Граматика. Основні категорії граматики**

1. Граматика як розділ мовознавства.
2. План змісту і план вираження у граматиці.
3. Граматичні категорії та граматичні значення.
4. Граматичний спосіб та його типи.
5. Лексико-граматичні категорії.

**Тема лекційного заняття 7. Поняття морфеми і словоформи, їхні ознаки**

1. Відмінність між поняттєвими та граматичними категоріями.
2. Відмінність між граматичним і лексичним значенням.
3. Поняття про морфему, типи морфем.
4. Характеристика одиниць синтаксису у різних мовах.

**Тема лекційного заняття 8. Письмо: його види та історія**

1. Походження письма. Аналіз різних теорій.
2. Розвиток письма на сьогодні.

**Структура навчальної дисципліни**

повного терміну денної (заочної) форми навчання

Назви змістових модулів і тем	тижні	Кількість годин												
		денна форма						Заочна форма						
		усього го	у тому числі					усього	у тому числі					
л	п		лаб	інд	с.р.	л	п		лаб	інд	с.р.			
	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
<b>Змістовий модуль 1. Мовознавство – наука про мову. Фонетика. Лексикологія</b>														
Тема 1. Мовознавство як наука	1	9	2	2			5	9	2				7	
Тема 2. Природа, сутність, функції та будова мови	2	7		2			5	7					7	
Тема 3. Фонетика. Класифікація звуків	3	9	2	2			5	9		2			7	
Тема 4. Зміни звуків. Звукові (фонетичні) процеси	4	7		2			10	8					8	
Тема 5. Лексикологія. Слово та його значення	5	9	2	2			5	9	2				7	
Тема 6. Лексико-семантична система	6	7		2			5	8					8	
Тема 7. Класифікація лексики української мови. Фразеологія мови	7	9	2	2			5	7					7	
Тема 8 Модульна контрольна робота №1	8	2		2										
Разом за змістовим модулем 1		59	8	16			40	57	4	2			51	

Змістовий модуль 2. Граматика. Характеристики мовних одиниць													
Тема 9. Основні граматичні категорії	9	9	2	2			5	9	2				7
Тема 10. Способи вираження граматичних значень	10	7		2			5	8					8
Тема 11. Лексико-семантичне поле. Дери́вація.	11	9	2	2			5	8					8
Тема 12. Морфема і словоформа. Основа слова (непохідна, похідна, твірна). Морфемний аналіз слова	12	7		2			5	9		2			7
Тема 13. Словосполучення і речення, типи, види.	13	9	2	2			5	8					8
Тема 14. Синтаксичні одиниці у різних мовах	14	7		2			5	7					7
Тема 15. Письмо: його види та історія	15	9	2	2			4	7					7
Разом за змістовим модулем 2	7	57	8	14			34	63	2	2			59
<i>Усього годин</i>		120	16	30			74	120	6	4			110

#### 4. Теми семінарських занять (не передбачено навчальним планом)

#### 5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Мовознавство як наука	2
2.	Природа, сутність, функції та будова мови	2
3.	Фонетика. Класифікація звуків.	2
4.	Голосні і приголосні звуки. Артикуляційні характеристики.	2
5.	Зміни звуків. Звукові (фонетичні) закони.	2
6.	Фонетична транскрипція.	2
7.	Лексикологія. Слово та його значення. Лексико-семантична система. Класифікація лексики української мови.	2
8.	Фразеологія мови. МКР №1.	2
9.	Граматика. Основні категорії граматичних одиниць	2
10.	Способи вираження граматичних значень.	2
11.	Форми словозміни і форми словотворення. Поняття дери́вації.	2
12.	Морфема і словоформа.	2
13.	Основа слова (непохідна, похідна, твірна). Морфемний аналіз слова	2
14.	Характеристика одиниць синтаксису у різних мовах.	2
15.	Письмо: його види та історія. МКР №2.	2
	<b>Разом</b>	<b>30 год.</b>

## 6. Теми лабораторних занять (не передбачено навчальним планом)

## 7. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Мовні контакти. Субстрат, суперстрат і адстрат.	5
2.	Гіпотези походження мови	5
3.	Розвиток мов у різні часи.	5
4.	Мовна політика у різних країнах на сьогодні.	10
5.	Особливості розвитку фонографічного письма.	5
6.	Мовленнєвий апарат, його будова.	5
7.	Фонетичне членування мовленнєвого потоку (фраза, синтагма, такт).	5
8.	Монофтонги та поліфтонги.	5
9.	Спонтанні зміни звуків. Орфоепія.	5
10.	Фонетичні та історичні чергування звуків. Диференційні та інтегральні ознаки фонем.	10
11.	Принципи наукової етимології.	5
12.	Способи вираження граматичних значень: афіксація, фузія, аглютинація.	5
13.	Члени речення і частини мови. Актуальне членування речення.	4
	<b>Разом</b>	<b>74</b>

## 8. Зразки контрольних питань, комплектів тестів для визначення рівня засвоєння знань студентів

1. Зміст та основні завдання курсу «Вступ до мовознавства». Місце мовознавства в системі наук.
2. Методи вивчення і опису мов.
3. Природа і сутність мови. Функції мови.
4. Мова і суспільство.
5. Структура мови. Синхронія і діахронія.
6. Мова як знакова система. Мова і мовлення.
7. Мова і мислення.
8. Гіпотези походження мови.
9. Мова як історичне явище. Зовнішні і внутрішні фактори розвитку мов.
10. Мовні контакти. Субстрат, суперстрат і адстрат.
11. Основні процеси історичного розвитку мов. Специфіка і розвиток різних рівнів мовної структури.
12. Розвиток і функціонування мов у первісно-общинному, рабовласницькому і феодальному суспільстві.
13. Розвиток і функціонування мов у капіталістичному суспільстві. Поняття національної та літературної мов.
14. Питання про перспективи розвитку мов у майбутньому.
15. Флективні мови синтетичної та аналітичної будови.
16. Значення письма в історії суспільства. Предметне «письмо», піктографія, ідеографія.
17. Основні етапи розвитку фонографічного письма.
18. Поняття про графіку та орфографію. Принципи орфографії.
19. Поняття про звуки мови. Акустичні властивості звука.
20. Артикуляційна характеристика звуків мови. Мовленнєвий апарат та його будова. Поняття про артикуляцію та артикуляційну базу.
21. Класифікація голосних.

22. Класифікація приголосних.
23. Фонетичне членування мовленєвого потоку (фраза, синтагма, такт, склад). Склад, типи складів. Монофтонги та поліфтонги.
24. Наголос і його види. Явище енклізи і проклізи.
25. Інтенація та її складові.
26. Позиційні зміни звуків.
27. Комбінаторні зміни звуків.
28. Спонтанні зміни звуків. Звукові закони.
29. Поняття про орфоепію. Фонетична транскрипція.
30. Фонетичні та історичні чергування звуків.
31. Фонема. Диференційні та інтегральні ознаки фонем.
32. Вчення про позиції фонем. Варіанти і варіації фонем.
33. Поняття фонологічної системи.
34. Слово як предмет лексикології. Розділи лексикології.
35. Значення слова.
36. Полісемія та омонімія.
37. Синонімія та антонімія.
38. Питання про лексико-семантичну систему мови.
39. Характеристика різних груп слів, що входять до словникового складу мови.
40. Поняття про етимологію. Принципи наукової етимології.
41. Історичні зміни словникового складу. Історична лексикологія.
42. Запозичена лексика. Різні шляхи і види лексичних запозичень.
43. Фразеологія. Види фразеологізмів.
44. Лексикографія. Основні типи словників.
45. Предмет граматики. Розділи граматики. Основні одиниці граматичної будови мови.
46. Лексичне і граматичне значення, відмінності між ними.
47. Морфема. Види морфем.
48. Граматична форма слова.
49. Способи вираження граматичних значень: афіксація, фузія, аглютинація.
50. Способи вираження граматичних значень: чергування, редуплікація, складення, наголос, суплетивізм.
51. Службові слова, порядок слів та інтонація як засіб вираження граматичних значень.
52. Поняття граматичної категорії. Класифікація граматичних категорій.
53. Граматичні категорії та лексико-семантичні розряди.
54. Частини мови як лексико-граматичні розряди слів. Принципи класифікації частин мови.
55. Частини мови в різних мовах.
56. Характеристика основних частин мови.
57. Поняття про словосполучення. Класифікація словосполучень.
58. Синтаксичні зв'язки слів у словосполученні та реченні.
59. Речення як основна комунікативна одиниця. Речення і судження.
60. Члени речення і частини мови. Актуальне членування речення.



### Взірець екзаменаційного білета

<b>ОКР «Бакалавр» Спеціальність Філологія</b>	<b>Кафедра іноземної філології перекладу</b>	<b>ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 1</b> з дисципліни «Вступ до мовознавства»	<b>Затверджую</b> Завідувач кафедри _____
---	--	--	--

**Екзаменаційні запитання**

1. Зміст та основні завдання курсу «Вступ до мовознавства». Місце мовознавства в системі наук.
2. Поняття граматичної категорії. Класифікація граматичних категорій.

**Тестові завдання**

1. Де була написана перша мовознавча праця “Грамматика” Паніні:
  - а) у Давній Індії;
  - б) у Давній Греції;
  - в) у Давньому Єгипті.
2. Який метод складається з чотирьох методик:
  - а) описовий;
  - б) структурний;
  - в) зіставний;
  - г) порівняльно-історичний.
3. Яка мовна одиниця є повноцінним знаком:
  - а) фонема;
  - б) морфема;
  - в) лексема;
  - г) речення.
4. Мовознавство – це наука про...
  - а) історію народу;
  - б) про психічний стан людини;
  - в) про мову.
5. Англійську мову вивчає...
  - а) загальне мовознавство;
  - б) конкретне мовознавство;
  - в) прикладне мовознавство.
6. Забезпечує спілкування людини з комп’ютером...
  - а) загальне мовознавство;
  - б) конкретне мовознавство;
  - в) прикладне мовознавство.
7. Метод дослідження, згідно з яким на підставі знання про окреме робиться висновок про загальне, називається:
  - а) індукція;
  - б) дедукція;
  - в) зіставний метод;
  - г) структурний метод.
8. Прикладне мовознавство вивчає:
  - а) застосування мовознавчої теорії на практиці;
  - б) загальні особливості мови абстраговано від конкретних мов;
  - в) окремі конкретні мови;
  - г) фонетичну систему мови.
9. Функціями мови є:
  - а) комунікативна;
  - б) мислетворча;
  - в) іонетична;
  - г) фатична.

10. Семіотика вивчає:  
а) різні системи знаків;  
б) лексичне значення слова;  
в) звукову систему мови;  
г) словосполучення і речення.

### 9. Методи навчання

Пояснювально-ілюстративний, елементи тренувального методу; форми організації навчання: аналіз текстів, робота в «малих групах» з літературою та словниками, творчо-дослідницькі завдання.

На основі характеру навчально-пізнавальної діяльності студентів:

1. Перцептивні.
2. Репродуктивні.
3. Продуктивні (креативні, розвитку критичного мислення, проблемного викладання, евристичні та дослідницькі).

На основі дидактичних цілей:

1. Формування умінь та навичок.
2. Закріплення навчального матеріалу.
3. Перевірки і оцінки знань, умінь і навичок.

### 10. Форми контролю

Усне опитування, практичні завдання, завдання для самостійної роботи, завдання для проміжного і підсумкового контролю.

Види: поточний, підсумковий.

Для контролю засвоєння навчального матеріалу у межах аудиторної роботи проводиться усне опитування, перевіряється виконання самостійної роботи студентів, проводиться поточне тестування, написання модульної контрольної роботи після вивчення кожного модуля.

Форма контролю: екзамен.

Підсумковий контроль успішності студентів проводиться під час екзамену відповідно до графіку проведення екзаменаційної сесії.

### 11. Розподіл балів, які отримують студенти

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (від 26.04.2023 р. протокол № 10).

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни  $R_{\text{дис}}$  (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи  $R_{\text{нр}}$  (до 70 балів):  $R_{\text{дис}} = R_{\text{нр}} + R_{\text{ат}}$ .

Рейтинг здобувача вищої освіти із засвоєння дисципліни у балах переводиться у національні оцінки згідно з табл. 1.

Таблиця 1. Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Рейтинг студента, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

## 11. Навчально-методичне забезпечення

1. Робоча навчальна програма.
2. Підручники та навчальні посібники.
3. Конспекти лекційних і плани практичних занять.
4. Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять.
5. Завдання для самостійної роботи студентів із навчальної дисципліни.
6. Матеріали для поточного та підсумкового контролю (контрольні завдання до практичних занять; завдання для модульних контрольних робіт для перевірки рівня засвоєння студентами навчального матеріалу).
7. Методичні матеріали щодо виконання контрольних робіт для заочної форми навчання.
8. Екзаменаційні білети
9. ЕНК на платформі elearn.

## 13. Рекомендовані джерела інформації

1. Галас А. М., Сабадош І. В. Синтаксис словосполучення і простого речення сучасної української мови: практикум. Ужгород, 2023. 238 с.
2. Денисовець І. Становлення та розвиток термінів на означення способів словотворення в українській дериватології. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 56. Т. 4. URL: [https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/11774/1/56-4\\_2022\\_2\\_33-39.pdf](https://reposit.nupp.edu.ua/bitstream/PoltNTU/11774/1/56-4_2022_2_33-39.pdf).
3. Жиденко Т. Контрастивна лінгвістика як синхронно-порівняльне дослідження мовних систем. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. 2021. №1. С. 319-421. URL: [https://www.researchgate.net/publication/349717844\\_KONTRASTIVNA\\_LINGVISTIKA\\_AK\\_SINHRONNO-PORIVNALNE\\_DOSSLIDZENNA\\_MOVNIH\\_SISTEM](https://www.researchgate.net/publication/349717844_KONTRASTIVNA_LINGVISTIKA_AK_SINHRONNO-PORIVNALNE_DOSSLIDZENNA_MOVNIH_SISTEM).
4. Кійко Ю.Є., Агапій А.П., Мельник Ю.Й. Вступ до мовознавства: практикум. Чернівці: Чернівецький ун-т, 2021. 176 с.
5. Костусяк Н. М. Морфеміка, словотвір, морфологія української мови : методичні рекомендації. Луцьк : Надстир'я. 2022. 80 с.
6. Личук М. І. Вступ до мовознавства, Методичні рекомендації з навчальної дисципліни. Київ, 2021. 136 с.
7. Мельник І. А. Фонетика і лексикологія української мови : навчально-методичні рекомендації до виконання практичних завдань і самостійної роботи. Луцьк. 2022. 112 с.
8. Миголинець О.Ф. Вступ до мовознавства: Практичні завдання для студентів філологічного факультету. Ужгород, 2022. 76 с.
9. Митько Н. А. Сучасна українська мова. Лексикологія. Матеріали для практичних занять : навчально-методичний посібник. Вінниця : ДонНУ імені Василя Стуса, 2019. 64 с.
10. Назаренко О. М. Вступ до мовознавства : навч. посібн. Одеса : Фенікс, 2021. 190 с.
11. Незвеська А. М. Фоносемантичні зв'язки у сучасних різносистемних мовах. *Молодий вчений*. 2018. №5 (57). С. 124-127.
12. Островська Л. Теоретичні проблеми синтаксису сучасної української мови : навчальний посібник. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2022. 240 с.
13. Мовознавство: науково-теоретичний журнал Інституту мовознавства ім. О.О. Потебні та українського мовно-інформаційного фонду НАН України. URL: <https://movoznavstvo.org.ua>.
14. Електронні інформаційні ресурси НБУВ. URL: : <http://www.irbis-nbuv.gov.ua>.
15. Лінгвістичний портал MOVA.info. URL: <http://www.mova.info>.
16. Словопедія. <http://slovopedia.org.ua>.
17. Словник української мови. URL: <http://sum.in.ua>.

18. Український лінгвістичний портал: URL:  
<https://www.ulif.org.ua/bookline/linghivistichno-informatsiini-studiyi-virtualizatsia-linghivistichnikh-tiekhnologhii>.
19. Український мовно-інформаційний фонд НАН України. URL:  
<https://lcorp.ulif.org.ua/dictua>.